

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/171/2023
Identifikačné číslo spisu:	1708899072
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1708899072.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej, v spore žalobkyne CHECKLEASE, s.r.o., Bernolákovo, Hlavná ul. č. 14, IČO: 52 793 494, zastúpený advokátkou: doc. JUDr. Zuzana Mlkvá Illýová, PhD., Bratislava, Grösslingova ul. č. 6 - 8, proti žalovanému: Ing. arch. V. N., nar. XX. XX. XXXX, Z., X. H. Č.. XXXX/XXA, zastúpený advokátom: JUDr. Ľuboš Hagara, Modra, Moyzesova ul. č. 39, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4C/967/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. novembra 2022 sp. zn. 10Co/25/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu proti výroku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil zamietnutie žaloby voči žalovanému z
a m i e t a.

Rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku, ktorým Ing. arch. V. N., pôvodne žalovanému 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 % z r u š u j e a v e c mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) (v poradí druhým) rozsudkom z 15. mája 2017 č. k. 4C/967/2008 - 758, zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určiť, že je vlastníčkou parcely č. 4860/A3 v katastrálnom území Z. (po viacerých návrhoch na pripustenie zmeny petitu, predmetom konania bola určovacia žaloba, ktorou sa žalobkyňa domáhala určiť, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, pozemkov s parcelným číslom 4860/26, ostatné plochy o výmere 49.785 m², s parcelným číslom 4860/27, vodné plochy o výmere 202 m², parcely č. 4860/28, vodné plochy o výmere 13 m², podľa geometrického plánu č. 135/2008 zo dňa 22. 07. 2008, overeného dňa 07. 10. 2008 pod č. 2043/08 Správou katastra Senec) a priznal žalovanému voči žalobcovi náhradu trov súdneho konania.

1.1. Zamietnutie žaloby odôvodnil nedostatkom naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení vo vzťahu k Invest in Slovakia spol. s r.o., pôvodne žalovanému 1/. Vo vzťahu k Ing. arch. V. N., pôvodne žalovanému 2/ naliehavý právny záujem na požadovanom určení považoval za

daný, avšak konštatoval, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno a nepreukázala vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam, keďže v dôsledku nenadobudnutia vlastníckeho práva svojimi právnymi predchodcami nemohla nadobudnúť vlastnícke právo ani samotná žalobkyňa od týchto svojich právnych predchodcov. Dôvodil, že žalobkyňa preukazovala nadobudnutie vlastníckeho práva svojimi právnymi predchodcami Výmerom o vlastníctve pôdy zo dňa 23. 12. 1947, ktorý vo všeobecnosti preukazuje vlastnícke práva osoby - prídelcu k pridelenej pôdohospodárskej nehnuteľnosti (§ 1 ods. 2 nar. SNR 104/1946 Sb. n. SNR), pričom však musí byť naplnená všeobecná zásada, že musí byť tam uvedená nehnuteľnosť existujúca a dostatočne identifikovaná s tým, že pôdohospodárska nehnuteľnosť bola identifikovaná ako časť p. č. 4860 označená A3, roľa o výmere 5,0000 ha zapísaná vo vl. č. 3174, keď samotné uvedenie prideľovanej nehnuteľnosti ako „časť p. č. 4860 označená A3, roľa o výmere 5,0000 ha“ je nedostatočne určité, keďže podľa PK vložky č. 3174 pre obec Č. mala parcela č. 4860, lúka roľa výmeru 18 k. j. 1209 siah, teda 107.931,87 m², čo je 10,793187 ha, a preto Výmer o vlastníctve pôdy zo dňa 23. 12. 1947 nepreukazuje vlastníctvo pozemkov aktuálne zameraných ako parcela č. 4860/26 o výmere 49.785 m² ostatné plochy, parcela č. 4860/27 o výmere 202 m² vodné plochy, parcela č. 4860/28 o výmere 13 m² vodné plochy, z čoho vyplýva, že pozemok, ktorý žalobkyňa označuje ako predmet vlastníckeho práva jej predchodcov, potom nebol pozemnoknižne vytvorený, nie je preukázateľným spôsobom identifikovaný a totožný s možným prídelom, nemohol tak byť predmetom vzniku vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobkyne. Žalobkyňa neprodukovala žiaden iný dôkaz, z ktorého by bolo zrejmé nadobudnutie vlastníckeho práva jej právnymi predchodcami ku konkrétnemu pozemku zapísanému v evidencii nehnuteľností, keď nepredložila Prídelovú listinu Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, z ktorej by bolo zrejmé pridelenie konkrétnej pôdohospodárskej nehnuteľnosti. Stotožnil sa s námietskou žalovaných, že nebolo preukázané vyhotovenie konečného prídelového plánu, ktorý mal byť v zmysle § 13 nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa vzatý ako podklad pre rozdelenie majetku v prírode a pre pozemnoknižné práce. Poukázal na skutočnosť, že nie je podstatné, z akých dôvodov nebol prídelový plán považovaný za konečný a mal za preukázané, že právní predchodcovia žalobkyne, a teda ani ona sama, sa nemohli stať vlastníckmi predmetných nehnuteľností. Uviedol, že z rozhodnutia Odboru vodného hospodárstva a pre veci poľnohospodárstva a lesníctva ONV Bratislava - sa v prospech československého štátu rodičia žalobkyne zriekli vlastníckeho práva, keď toto rozhodnutie síce nie je právnou skutočnosťou, s ktorou je spojený zánik vlastníckeho práva, ale z tejto skutočnosti mal preukázaný zánik vlastníckeho práva J. a G. B. k týmto na základe osobitnej skutočnosti predpokladanej zákonom, a to vzdaním sa vlastníckeho práva. Pokiaľ žalovaný namietal formálne nedostatky prídelu (chýbajúca pečiatka a označenie „koncept“) nepovažoval tieto vady, za také, ktoré by za absencie iných okolností vylučovali vlastnícke právo žalobkyne a jej právnych predchodcov. K dokazovaniu navrhovanému žalovanými identifikáciou parciel uviedol, že to považoval za nadbytočné, keď v spise sú založené identifikácie parciel, a preto uvedený dôkaz nevykonával.

1.2. O náhrade trov konania súd rozhodol v súlade s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku tak, že plne úspešným žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania, keď títo boli v spore proti žalobcovi plne úspešní.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom 29. novembra 2022 sp. zn. 10Co/25/2021 rozhodol o odvolaní žalobkyne proti rozsudku súdu prvej inštancie tak, že späťvzatie žaloby proti Invest in Slovakia spol. s r.o., pôvodnému žalovanému 1/ pripustil v tejto časti napadnutý rozsudok zrušil a konanie zastavil (prvý výrok), rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu voči pôvodnému žalovanému 2/ potvrdil (druhý výrok), pôvodne žalovanému 1/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (tretí výrok), pôvodnému žalovanému 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 % (štvrtý výrok).

2.1. Odvolací súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je v napadnutom žalobu zamietajúcom výroku voči žalovanému 2/ vecne správny, avšak z odlišných dôvodov, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu voči žalovanému 1/ z dôvodu nedostatku jeho vecnej pasívnej legitímácie v spore a vo vzťahu k žalovanému 2/ z dôvodu, že žalobkyňa síce v konaní preukázala naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe, avšak neunesla dôkazné bremeno, keďže nepreukázala, že jej právní predchodcovia sa stali vlastníckmi sporných nehnuteľností,

keď naopak mal v konaní preukázané, že sa svojho vlastníckeho práva k daným pozemkov vzdali.

2.2. Odvolací súd v súlade s § 370 ods. 1, 2 CSP pripustil späťvzatie žaloby, s ktorým pôvodne žalovaný 1/ na pojednávaní dňa 27. 10. 2022 súhlasil, rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zrušil a konanie zastavil.

2.3. Skonštatoval, že medzi stranami teda nebolo sporné, že po zrušení rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29. novembra 2018 č. k. 10Co/235/2017 - 827 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. februára 2019 č. k. 10Co/235/2017 - 836 uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. marca 2021, sp. zn. 5Cdo/122/2019 došlo k zmene na strane žalujúceho a žalovaného subjektu a najmä k zmene skutkového stavu, nakoľko žalobca, resp. pôvodná žalobkyňa S. B., disponujúca právoplatným rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave, sa pred jeho zrušením stala, (uznesením Najvyšším súdom Slovenskej republiky zo dňa 31. 03. 2021, sp. zn. 5Cdo/122/2019) vlastníčkou sporných nehnuteľností, a nakoľko dňa 11. 12. 2019 uzavrela s aktuálnym žalobcom tohto sporu kúpnu zmluvu, ktorej vklad bol povolený Okresným úradom M. pod č. V 10852/2019 dňa 31. 01. 2020, stal sa žalobca výlučným vlastníkom nehnuteľností, ku ktorým sa naďalej domáhal určenia vlastníckeho práva. Krajský súd pripustil zmenu na strane žalobcu tak, že namiesto S. B. pôvodnej žalobkyne vstúpil do konania CHECKLEASE s.r.o. uznesením zo dňa 1. 6. 2021 sp. zn. 10Co/25/2021.

2.4. Odvolací súd sa prioritne zoberal otázkou naliehavého právneho záujmu žalobcu na podanej určovacej žalobe v procesnej situácii, keď žalobca je ako vlastník sporných nehnuteľností zapísaný v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva č. XXXX. Skonštatoval, že naliehavý právny záujem pri podaní určovacej žaloby, právna predchodkyňa žalobcu (S. B.) jednoznačne osvedčila, keďže sa domáhala určenia, že je vlastníkom nehnuteľnosti, pri ktorej je v katastri nehnuteľností zapísaný ako vlastník niekto iný, a preto vo vzťahu k týmto tretím osobám mala nepochybne naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože súdne rozhodnutie o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je podkladom na vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností (§ 34 ods. 1 Katastrálneho zákona), a žaloba o určení vlastníckeho práva je spôsobilým právnym prostriedkom na odstránení neistoty o skutočných právnych vzťahoch medzi stranami.

2.4.1. Odvolací súd uviedol, že zmyslom určovacej žaloby je vnieť istotu do neistých právnych vzťahov, ak k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak. Jej výsledkom má byť vytvorenie pevného právneho základu právnych vzťahov, ktorými sa eliminujú prípadné budúce spory zúčastnených strán. O naliehavý právny záujem naopak nemôže ísť vtedy, keď určovacia žaloba nie je spôsobilým procesným nástrojom ochrany práva. Ide najmä o prípady, kedy sa právne postavenie žalobcu požadovaným určením nezmení, keď sa stav právnej neistoty neodstráni, resp. sa ešte viac umocní a nastolí priestor na ďalšie súdne spory.

2.4.2. Odvolací súd nesúhlasil s argumentáciou žalobcu na pojednávaní pred odvolacím súdom, že jeho naliehavý právny záujem existuje napriek tomu, že je už ako vlastník sporných nehnuteľností zapísaný v katastri nehnuteľností a ani s tvrdením, že nakoľko v čase podania žaloby nesporne naliehavý právny záujem na požadovanom určení mal, je súd povinný aj po nadobudnutí vlastníckeho práva k daným nehnuteľnostiam vychádzať z právneho stavu, ktorý tu bol v čase podania žaloby, nakoľko je síce pravdou, že súd sa musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania (čo aj súd prvej inštancie prioritne v napadnutom rozsudku skúmal), avšak zároveň je nesporné, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania.

2.4.3. Uzavrel, že žalobca nemal v čase rozhodovania odvolacieho súdu naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe z dôvodu, že jeho postavenie už nie je neisté, nakoľko je vlastníkom sporných nehnuteľností, a preto predmetná určovacia žaloba nemá žiadnu ambíciu napraviť pôvodne neisté právne vzťahy medzi stranami sporu, nakoľko aj prípadný určovací výrok, ktorým by odvolací súd žalobe žalobcu vyhovel, by bol pre žalobcu zbytočný, keďže by nemal ako ovplyvniť evidovaný a právny stav v tejto právnej veci.

2.5. O trovách pôvodného žalovaného 1/ rozhodol odvolací súd podľa § 256 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že pôvodne žalovanému 1/ priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, nakoľko žalobca späťvzatím žaloby procesne zavinil zastavenie konania voči pôvodne žalovanému 1/.

2.6. O trovách odvolacieho a dovolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 453 ods. 3 CSP tak, že v odvolacom a dovolacom konaní plne

úspešnému pôvodnému žalovanému 2/ priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Navrhol, aby dovolací súd predmetné rozhodnutie zrušil vo výroku II. a IV. A vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

3.1. Žalobca namietal, že napadnuté rozhodnutie je arbitrárne nakoľko neobsahuje žiadnu právnu úvahu, na základe ktorej súd dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem a nedal odpovede na podstatnú právnu argumentáciu, ktorú vo vzťahu k posúdeniu naliehavého právneho záujmu žalobca formuloval v rámci odvolacieho konania. Odôvodnenie rozhodnutia je obmedzené na všeobecné pojednania o tom, akým spôsobom je naliehavý právny záujem rozhodovacou praxou vymedzený bez odkazov na konkrétne súdne rozhodnutia, no v celom odôvodnení nie sú tieto všeobecné princípy aplikované na konkrétnosti prejednávanej veci, a to najmä pokiaľ ide o tie, ktoré v rámci svojej argumentácie zdôrazňoval a ktoré mali zásadný význam pre posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu žalobcu.

3.2. Žalobca poukázal na to, že neistota určenia vlastníckeho práva odôvodňujúca jeho naliehavý právny záujem vyplývala predovšetkým z toho, že rozhodnutím odvolacieho súdu došlo k zrušeniu právneho podkladu, na základe ktorého došlo k zápisu vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalobcu do katastra nehnuteľností k žalovaným pozemkom, od ktorej ich kúpou nadobudol žalobca. Táto skutočnosť nepochybne spôsobovala neistotu vlastníckeho práva žalobcu a odôvodňovala jeho právny záujem na určenie vlastníckeho práva. Žalobca tiež poukazoval na to, že táto argumentácia je o to relevantnejšia, pretože súčasná rozhodovacia prax výrazne redukuje možnosti dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka, ktorému svedčí zápis v katastri nehnuteľností (rozhodnutie NSSR sp. zn. 1VOBdo/2/2020). Žalobca poukázal aj na princíp materiálnej publicity katastra nehnuteľností, v zmysle ktorého sú údaje evidované v katastri nehnuteľností hodnoverné a záväzné, ak sa nepreukáže opak. Argumentoval, že nemožno preceňovať význam zápisu vlastníckeho práva na liste vlastníctva, nakoľko len samotný zápis, ktorého hodnovernosť môže byť spochybnená rozhodne neposkytne záruku toho, že vlastnícke právo žalobcu nie je neisté a ohrozené, zvlášť za situácie, keď žalovaný o sebe počas celého súdneho konania tvrdí, že je vlastníkom žalovaných pozemkov. Dovolateľ tiež namietal, že došlo k odňatiu spravodlivosti, pričom naliehavý záujem bol v čase rozhodovania odvolacieho súdu daný z dôvodu reálnej a pretrvávajúcej neistoty ohľadne vlastníckych pomerov k žalovaným pozemkom.

3.3. Za nesprávne považoval aj rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania, keď odvolací súd nepostupoval správne a aplikoval ustanovenie § 255 ods. 1 CSP, hoci takéto rozhodnutie v rozpore s ustanoveniami § 257 CSP, pričom medzi dôvody hodné osobitného zreteľa patria aj neprímeraná tvrdosť rozhodnutia o trovách, podiel oboch strán na vzniku a priebehu sporu, tiež zložitost' doposiaľ neriešenej právnej problematiky. Zdôraznil, že súdne konanie nie vinou žalobcu už trvá 20 rokov a k strate sporu došlo len z dôvodu straty naliehavého právneho záujmu.

4. Žalovaný sa k dovolaniu vyjadril, pričom navrhol, aby dovolanie najvyšší súd ako nedôvodné zamietol a priznal mu náhradu trov odvolacieho konania. Žalovaný uviedol, že z verejne dostupných zdrojov vyplýva, že žalobca (CHECKLEASE, s.r.o.) previedol sporné nehnuteľnosti (V-11718/2022 zo dňa 30. 12. 2022) na spoločnosť Česko Slovenská Právnická Spoločnosť, s.r.o., IČO: 46 198 890, ktorej jediným spoločníkom a konateľom je podľa výpisu z OR SR JUDr. Milan Fulec, advokát, ktorý zastupoval pôvodnú žalobkyňu S. B.. Z uvedeného vyvodil, že podané dovolanie sa javí ako prostriedok na zjavné zneužitie práva.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky odvolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

6. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f) CSP a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 f) CSP založil na tvrdení o absencii riadneho odôvodnenia, nakoľko

neobsahuje žiadnu právnu úvahu, na základe ktorej súd dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

7. Dovolací súd preto, vychádzajúc z obsahu dovolania, skúmal existenciu tzv. vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Ak totiž dovolanie z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z vád uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. zmätočnosť rozhodnutia) neznamena len splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť. Dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný), teda takého práva strany sporu na odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces i práva na súdnu ochranu.

8. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávanych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

9. Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnenia vyplýva, že odvolací súd sa v bode 19-27 svojho rozsudku vyporiadal neexistenciou právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení. Svoj záver založil na tom, že žalobca je zapísaný v katastri ako vlastník a súd musí vychádzať zo stavu, ktorý je daný v čase rozhodovania.

10. Judikatúra aj právna veda zhodne považuje určovaciu žalobu za procesný inštitút, ktorého účelom je odstrániť neistotu v právnych vzťahoch. Poskytovať súdnu ochranu v podobe určovacieho rozsudku je možné len v prípade, keď je strana skutočne v stave právnej neistoty, pretože len vtedy určovací rozsudok skutočne potrebuje. Na identifikáciu toho, či je potreba určovacieho rozsudku skutočná slúži inštitút naliehavého právneho záujmu. Jeho účelom je zabezpečiť, aby bola súdna ochrana poskytovaná rozumne, t. j. aby súdy neboli zaťažované nepotrebnými žalobami, a tiež, aby ani žalovaní neboli vystavení zbytočným súdnym sporom. Naliehavý právny záujem je tak akýmsi procesným filtrom, ktorý eliminuje žaloby, ktoré nesledujú odstránenie právnej neistoty.

10.1. Predpokladom úspešnosti žaloby o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, je to, že účastníci majú vecnú legitímáciu, a že žalobca má na určení naliehavý právny záujem. O naliehavý právny záujem môže zásadne ísť iba vtedy, ak by bez súdom vysloveného určenia, že právny vzťah alebo právo existuje, bolo buď ohrozené právo žalobcu, alebo by sa jeho právne postavenie stalo neistým. To znamená, že u žalobcu musí ísť buď o právny vzťah (právo) už existujúce (aspoň v dobe vydania rozhodnutia), alebo o takú jeho procesnú, prípadne hmotnoprávnu situáciu, v ktorej by

objektívne v už existujúcom právnom vzťahu mohol byť ohrozený, prípadne pre svoje neisté postavenie by mohol byť vystavený konkrétnej ujme. Rozhodnutie o takomto určení musí deklarovať existenciu právneho vzťahu ku dňu vyhlásenia rozhodnutia podľa § 154 ods. 1 OSP (teraz § 217 ods. 1 CSP). Pokiaľ taký právny vzťah už neexistuje, nemôže mať ani návrh na určenie vlastníctva, resp., že veci patria do dedičstva po zomrelom poručiteľovi, úspech. (NS SR sp. zn. 2Cdo/252/09, sp. zn. 4Cdo/56/09, I. ÚS 151/2016).

11. V danej veci sa pôvodná žalobkyňa S. B. domáhala určenia, že je vlastníčkou sporných nehnuteľností, ktoré zdedila po svojom otcovi. Na základe dedičského rozhodnutia jej vlastníctvo k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností zapísané nebolo, pretože vlastnícke právo bolo zapísané na žalovaného. Pôvodná žalobkyňa sa domáhala zmeny zápisu v katastri nehnuteľností za účelom odstránenia rozporu medzi týmto zápisom svedčiacom v prospech žalovaného a právnym stavom, tvrdeným pôvodnou žalobkyňou v jej prospech. Pôvodná žalobkyňa mala teda naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, ktorá by odstránila neistotu a právne postavenia pôvodnej žalobkyne by sa stalo istým. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29. novembra 2018 č. k. 10Co/235/2017 - 827 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. februára 2019 č. k. 10Co/235/2017 - 836 sa tento rozpor odstránil, pretože súdnym rozhodnutím bolo určené vlastnícke právo k sporným pozemkom žalobkyne, ktoré následne (ešte pred zrušením rozsudku krajského súdu na základe rozhodnutia najvyššieho súdu) previedla scudzovacou zmluvou na súčasného žalobcu. Žalobca teda nadobudol vlastnícke právo od vlastníka, preto ani následné zrušenie rozsudku odvolacieho súdu v rámci mimoriadneho opravného konania (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. marca 2021 sp. zn. 5Cdo/122/2019) na jeho postavení nič nezmenilo, pretože práva tretích osôb v zmysle § 456 CSP nemôžu byť novým rozhodnutím súdu dotknuté. Podľa § 80 CSP došlo v konaní k zmene v osobe žalobcu. Žalobca prijal stav konania existujúci v čase jeho vstupu. Žalobcovi v čase jeho vstupu do konania už nesvedčil naliehavý právny záujem na požadovanom určení, pretože jeho vlastnícke právo bol zapísané v katastri nehnuteľností zápisom, na základe kúpnej zmluvy od predávajúcej, ktorej vlastnícke právo bolo zapísané záznamom vkladuschopnej listiny - súdneho rozhodnutia. Dovolací súd navyše zdôrazňuje, že aj v prípade zrušenia napadnutého rozhodnutia by nemohol byť žalobca úspešný, pretože jeho vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam zaniklo v dôsledku prevodu na tretiu osobu (ako to vyplýva z verejného registra - výpisu z katastra nehnuteľností). Z toho plynie, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom sporných pozemkov. Odkazom dovolateľa na judikatúru českého najvyššieho súdu sa dovolací súd bližšie nezaoberal, pretože táto nepatrí do ustálenej praxe odvolacieho súdu, navyše týka sa iných skutkových okolností.

12. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, pričom to rozhodne nie je tento prípad. Dovolací súd z dôvodov vyššie uvedených vadu podľa § 420 písm. f) CSP nezistil.

13. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolanie dovolateľa vo vzťahu k II. výroku napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je nedôvodné, a preto ho dovolací súd podľa ustanovenia § 448 CSP v tejto časti zamietol.

14. Žalobca podal dovolanie aj voči výroku odvolacieho súdu, ktorým Ing. arch. V. N., pôvodne žalovanému 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

15. Z § 262 ods. 1 CSP vyplýva, že o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Trovy konania predstavujú súčasť celého súdneho procesu, t. j. tak ako má súd povinnosť rozhodnúť o veci samej, tak má aj povinnosť rozhodnúť o trovách konania. Právo na náhradu trov konania vzniká zo zákona a nemožno ho strane uprieť len preto, že si ho neuplatnila (ustanovenia § 258 a 259 CSP tým nie sú dotknuté). Súd teda o nároku o náhrade trov konania rozhoduje ex offo. Z toho plynie, že súd rozhodujúci o priznaní náhrady trov konania v zmysle

255 CSP je povinný vždy skúmať účelnosť vynaložených trov konania uplatnených úspešným účastníkom v spore, ako i skutočnosť, či nie sú splnené podmienky pre postup podľa 257 CSP. Nie je rozhodujúce, či je tomu tak pri uplatnení práva alebo jeho bránení. Judikatúra týkajúca sa rozhodovania o náhrade trov konania podľa OSP v znení účinnom do 30. septembra 2004 (napr. 5MCdo/21/2009) je pre totožnosť právnej úpravy použiteľná aj pre Civilný sporový poriadok.

16. Odvolací súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania takto nepostupoval. Z odôvodnenia jeho rozhodovania vyplýva iba to, že aplikoval na rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho a dovolacieho konania bez ďalšieho zásadu úspechu v konaní. Či sa zaoberal aj možnosťou aplikácie § 257 CSP z odôvodnenia nevyplýva, a preto je jeho rozhodnutie v tejto časti nepreskúmateľné, nakoľko, že trpí vadou podľa § 420 ods. 1 písm. f) CSP.

17. Na základe uvedených dôvodov (pod bodmi 15. až 16.) dovolací súd považoval dovolanie žalobcu v tejto časti za dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku, ktorým Ing. arch. V. N., pôvodne žalovanému 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 % zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Odvolací súd v ďalšom konaní je povinný opätovne rozhodnúť o nároku na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania a súčasne musí preskúmať rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým rozhodol o náhrade trov prvoinštančného konania, ktorý bol tiež napadnutý odvolaním a rozhodnúť o tomto odvolaní. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výrokovej časti neobsahuje výrok týkajúci sa náhrady trov konania v rámci prvej inštancie. Odvolací súd totiž potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, len v rozsahu ktorým zamietol žalobu voči žalovanému 2/. Ide teda o chýbajúci výrok, ktorý je potrebné v novom rozhodnutí vyjadriť aj vo výrokovej časti. Súčasne je povinný rozhodnúť aj o trovách tohto dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.